

Omaishoitajien virkistysavustus

Hyvinvlt 28.02.2025 § 15

Valmistelija

Hyvinvointikoordinaattori Luukko Emma

Huhtikuussa 2024 (Kvalt 29.04.2024 § 33) valtuutettu Akseli Erkkilä (KL) jätti yhteensä 21 valtuutetun/varavaltuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen liittyen omaishoitajien kuntalisään. Valtuustoaloitteessa toivotaan, että kunta alkaisi maksaa 100 euron suuruista, kuukausittaista korvausta kittiläläisille omaishoitajille, joko korotetun palkkion tai esim. avustuksen tai palvelusetelin muodossa. Valtuustoaloitteessa todetaan, että yksityiskohdista päättää hyvinvointilautakunta.

Lapin hyvinvointialueelta saadun tiedon mukaan omaishoidon tuesta sopimuksen tehneitä on n. 150 (tilanne syksyllä 2024). Tämän lukumäärän perusteella vuoden 2025 talousarvioon varattiin 200.000 euron määräraha hyvinvointikoordinaattorin kustannuspaikalle aloitteen idean toteuttamiseksi.

Omaishoidon kuntalisään liittyvää valtuustoaloitetta on työstetty useita eri toimijoita kuullen: Verohallinto, Lapin hyvinvointialue, Hyvinvointialue Hyvil Oy sekä kunnan talousosasto.

Verohallinto

Tiedusteltaessa kuukausittaisen avustuksen veronalaisuuteen liittyvistä asioista Verohallinto vastasi seuraavasti:

"Kunnan tai hyvinvointialueen maksama omaishoidon palkkio (eli säännöllinen korvaus omaishoitajalle) on aina veronalaista ansiotuloa.

Erilliset hyvinvoinnin tukemiseen tarkoitetut avustukset tai virkistysrahat voivat olla verovapaita, jos niitä ei myönnetä osana omaishoidon palkkiota ja niiden käytölle on rajattu tarkoitus, esim. virkistyspalvelut. Avustuspäätöksen sisällöstä voi tarkistaa, onko avustusta sidottu tiettyihin kuluihin tai palveluihin? Vaaditaanko erillinen selvitys käytöstä?

Jos avustus myönnetään tiettyyn käyttötarkoitukseen, kuten hyvinvointipalveluiden tai virkistysten kulujen kattamiseen, se ei ole verotettavaa tuloa.

Jos kyseessä on suoraan omaishoitajan käyttöön annettu rahallinen avustus ilman rajoituksia tai käyttötarkoitusta tai se katsotaan osaksi omaishoidon palkkiota, se on veronalaista."

Lapin hyvinvointialue ja Hyvil Oy

Aloitteeseen liittyen käytiin keskustelua myös Laphan sosiaalipalveluiden johdon kanssa. Hyvinvointialueella ei voi olla roolia asian toimeenpanossa. Lapha ei voi luovuttaa kunnalle tietoja omaishoitajuussopimuksiin tai niiden voimassaoloon liittyen. Mikäli avustuksen hakija itse osoittaa avustushakemuksen yhteydessä voimassa olevan omaishoitajuussopimuksen, silloin kyse ei ole Laphan luovuttamista tiedoista.

Sosiaalipalveluista oli konsultoitu asian tiimoilta myös Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:tä, jolta oli saatu seuraavanlainen vastaus:

"Laissa ei ole säännöksiä kuntakohtaisesta lisästä. Koska omaishoidon tuki on hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluva tehtävä eikä laissa ole myöskään säännöksiä kuntakohtaisista lisistä, ei Kittilän kunnan päättämässä etuudessa ole varsinaisesti kysymys laissa tarkoitettusta omaishoidon tuesta. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että hyvinvointialueella ei ole laissa säädettyä velvoitetta osallistua ko. etuuden toimeenpanoon eikä ilman laissa olevaa perustetta oikeutta luovuttaa tietoja ko. etuuden toimeenpanoa varten.

Oma kysymyksensä on se, mikä viimekädessä on Kittilän kunnan päättämän etuuden luonne ja miten se suhtautuu kunnan toimivaltaan ja tehtäväalueeseen. Tässä ei oteta kantaa em. kunnan vastuupiiriin kuuluviin asioihin."

Kunnan talousosasto

Käytännön maksatusasioihin liittyen asiasta kysyttiin kunnan kirjanpitäjältä ja controllerilta. Suurin huoli kuukausittaisen avustushaun ja –maksatuksen suhteen on hakuprosessin kuormittavuus: yli sadan kuukausittaisen avustushakemuksen käsittely ja ylipäänsä prosessin läpivienti veisi huomattavasti aikaa niiltä työntekijöiltä, jotka hakemuksia tai maksuun liittyviä asioita käsittelevät. Myös omaishoitajien näkökulmasta kuukausittainen avustushaku ei ole välttämättä aivan ongelmaton toimintatapa.

Edellä kuvattujen näkemysten myötä on tullut ilmi tiettyjä reunaehtoja, jotka tulee ottaa huomioon valtuustoaloitteen hengen toteuttamiseksi.

- kuntalisä on nimenä harhaanjohtava, sillä omaishoitajien hoitopalkkioon ei itsessään olla lisäämässä rahaa, vaan summa maksetaan kunnan toimesta erillisenä maksuna avustuksen muodossa.

- avustuksella tulee olla rajattu käyttötarkoitus, jotta sitä ei laskettaisi veronalaiseksi tuloksi. Sopiva käyttötarkoitus voisi olla virkistys- ja hyvinvointikulujen kattaminen, jolloin avustus tukisi omaishoitajien jaksamista ja työkykyä sekä edistäisi hyvinvointia. Tämä rajausta on linjassa myös kunnan perustehtävän eli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kanssa, joka on useisiin eri lakeihin kirjattu velvollisuus (Kuntalaki 2015/410; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021; Terveystieteidenhuoltolaki 1326/2010). Näin etuuden luonne on kunnan toimivallan ja tehtävän piirissä.

- avustushakuprosessin sujuvuuden varmistamiseksi tulee miettiä, mikä on sopiva väli avustushauille.

Esittelijä

Vs. sivistystoimenjohtaja Kinnunen Petteri

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta päättää omaishoitajien kuntalisä – valtuustoaloitteeseen liittyvistä käytännön yksityiskohdista seuraavaa:

1) Muutetaan nimeksi omaishoitajien virkistysavustus, jota voi hakea virkistäytymis- ja hyvinvointikulujen kattamiseen.

2) Omaishoitajien virkistysavustuksen haku on auki kaksi (2) kertaa vuodessa (touko-kesäkuussa ja marras-joulukuussa). Hakulomakkeen

liitteeksi hakijan tulee liittää kopio omaishoitajuussopimuksesta.

3) Avustussumma on valtuustoaloitteen idean mukaisesti 100 euron kuukausisummaa vastaava, eli 600 e kahdesti vuodessa ($600 \text{ e} \times 2 = 1200 \text{ e}$).

4) Huomioidaan avustusprosessin myötä syntyvä avustusrekisteri ja siihen liittyvät rekisterinpitäjän velvollisuudet.

5) Hyvinvointikoordinaattori valtuutetaan edistämään avustushaun ja –prosessin toteuttamista.

Päätös Kokouksen alussa työjärjestyksen hyväksymisen yhteydessä esittelijä veti tämän esityksensä pois.

Hyvinvlt 18.06.2025 § 60

Valmistelija Hyvinvointikoordinaattori Luukko Emma

Kunnassa on valmisteltu omaishoitajien virkistysavustusta osana omaishoitajien hyvinvoinnin edistämistä ja jaksamisen tukemista. Valmistelutyötä on tehty useassa vaiheessa, sillä asian ympärillä on ollut useita huomioitavia näkökulmia, erityisesti verotuksellisia.

Tärkeimpänä lähtökohtana valmistelussa on ollut se, että hyvinvointi ja jaksaminen ovat subjektiivisia kokemuksia – se, mikä tukee yhtä, ei välttämättä palvele toista. Tämän vuoksi avustuksen käyttötarkoitusta ei ole haluttu rajata liian tarkasti, jotta hakijoiden yksilölliset tarpeet ja toiveet voivat mahdollisimman hyvin toteutua. Avustusta voisi näin ollen käyttää monipuolisesti ja haluamallaan tavalla omaa hyvinvointia edistäviin tarkoituksiin.

Käyttökohteen rajauksen puuttuminen kuitenkin tarkoittaa, että avustus ei täytä verovapauden edellytyksiä. Näin ollen virkistysavustus käsitellään veronalaisena tulona, joten verotuksellisista syistä hakijan tulee liittää avustushakemukseen verokortti.

Omaishoitotosopimus on omaishoitajan ja hyvinvointialueen välillä laadittava sopimus, josta käy ilmi sopimuksen alkamisajankohta. Pääsääntöisesti omaishoitotosopimukset ovat toistaiseksi voimassaolevia. Kunnan myöntämän virkistysavustuksen edellytyksenä on, että omaishoitajalla on voimassaoleva omaishoitotosopimus. Virkistysavustusta voidaan takautuvasti myöntää aikaisintaan vuoden 2025 alusta alkaen siten, että avustuksen voi saada aikaisintaan siltä kuukaudesta, jolloin omaishoitotosopimus on tehty.

Omaishoitajien virkistysavustuksen suuruus on 100 euroa / kk.

Haun alkamisesta tiedotetaan erikseen.

Hakulomakkeen luonnos on oheismateriaalina.

Esittelijä Vs. sivistystoimenjohtaja Kinnunen Petteri

Päätösehdotus Hyvinvointilautakunta päättää omaishoitajien virkistysavustuksesta seuraavaa:

- 1) Virkistysavustus on tarkoitettu kittiläläisille omaishoitajille, joilla on voimassa oleva omaishoitosopimus Lapin hyvinvointialueen kanssa. Omaishoitosopimuksen voimassaolo tarkistetaan hakuprosessin aikana.
- 2) Avustus on veronalaista tuloa, joten hakemuksen liitteenä tulee toimittaa myös verokortti.
- 3) Virkistysavustus on 100 euron kuukausisummaa vastaava, eli 600 euroa kahdesti vuodessa tai 1200 euroa kerran vuodessa.
- 4) Huomioidaan avustusprosessin myötä syntyvä avustusrekisteri ja siihen liittyvät rekisterinpitäjän velvollisuudet.
- 5) Hyvinvointikoordinaattori valtuutetaan edistämään avustushaun ja -prosessin toteuttamista.

Päätös

Varajäsen Aila Moksi saapui kokoukseen tämän pykälän alkaessa klo 15:12.

Hyvinvointilautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian takaisin valmisteluun.

Hyvinvlt 11.09.2025 § 76
108/02.05.01.00/2025

Valmistelija

Hyvinvointikoordinaattori Luukko Emma

Kunnassa on valmisteltu omaishoitajien virkistysavustuksen hakuprosessia toteutettavaksi loppuvuoden 2025 aikana. Valmistelun taustalla on valtuustoaloite (Kvalt 29.04.2024 § 33), jossa toivottiin kunnan alkavan maksaa kittiläläisille omaishoitajille 100 euron kuukausittaista omaishoidon kuntalisää.

Asiaa on valmisteltu vuoden 2024 sekä kuluvan vuoden aikana ja se on käynyt hyvinvointilautakunnassa Hyvinvlt 05.09.2024 § 80, Hyvinvlt 24.10.2024 § 90, Hyvinvlt 28.02.2025 § 15, Hyvinvlt 18.06.2025 § 60. Käsittelyjen myötä nimi on vaihtunut omaishoitajien virkistysavustukseksi.

Valmistelun yhteydessä asiaa on selvitelty niin Verohallinnon, veroasiantuntijan, Laphan, Hyvil Oy:n, kunnan talousosaston kuin tietosuojavastaavankin kanssa. Lisäksi on kuultu omaishoitajien näkemyksiä. Valmistelun tuloksena on muodostunut ehdotelma mallista, jolla virkistysavustuksen haku- ja maksatusprosessi voitaisiin viedä läpi vuonna 2025. Hakuprosessi perustuu hakijan vapaaehtoiseen osallistumiseen ja suostumukseen tietojen käsittelyyn. Kunnalla on velvollisuus tarkistaa hakukriteereiden täyttyminen jokaisen hakijan kohdalla.

1. Hakuaika ja tiedottaminen

- Hakuaika syys-lokakuussa 2025, noin kuukauden mittainen hakuaika, jonka päivämäärät kerrotaan tarkemmin haun alkamisen myötä.
- Kunta tiedottaa hausta verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, kuntatiedotteessa ja kunnantalon palvelupisteessä. Lisäksi julkaistaan ilmoitus Kittilälehdessä.

- Hakemuksen voi toimittaa sekä sähköisesti Visma-lomakkeen kautta, että paperisena kunnantalon palvelupisteeseen tai postitse osoitteeseen Kittilän kunta / hyvinvointikoordinaattori, Valtatie 15, 99100 Kittilä. Paperisia hakulomakkeita saa kunnantalon palvelupisteestä.

2. Hakukriteerit

- Hakija on Kittilän kunnan asukas (kotikunta tarkistetaan Digi- ja väestötietovirastosta).
- Hakijalla on voimassa oleva tai vuoden 2025 aikana päättynyt omaishoitotosopimus Lapin hyvinvointialueen kanssa. Omaishoitotosopimuksen voi toimittaa sähköisen hakulomakkeen liitteenä tai erillisellä salatulla sähköpostilla, tai sen voi myös esittää fyysisesti kunnantalolla etukäteen määriteltynä ajankohtana.
- Virkistysavustusta voidaan myöntää aikaisintaan siitä kuukaudesta, jolloin sopimus on astunut voimaan, mutta kuitenkin aikaisintaan tammikuusta 2025 alkaen.
- Virkistysavustus on tarkoitettu varsinaisille omaishoitajille eli se ei koske sijaisomaishoitajia.
- Avustukseen ovat tämänhetkisten omaishoitajien lisäksi oikeutettuja myös he, joilla on ollut omaishoidettava ja –hoitosopimus vuoden 2025 aikana, mutta joiden sopimus on syystä tai toisesta päättynyt. Hakulomakkeeseen tulee tällöin merkitä omaishoitotosopimuksen päättymispäivä.

3. Hakudokumentit

- Täytetty hakulomake (sähköinen tai paperinen)
- Etuusverokortti (sähköinen tai paperinen), johon maksajaksi merkitty Kittilän kunta. Huom! Omaishoitajan verokortti tai verokortti palkkatuloa varten eivät käy.
- Voimassa oleva omaishoitotosopimus
 - näytetään paperisena versiona kunnantalolla hyvinvointikoordinaattorille hänen kanssaan etukäteen sovittuna ajankohtana, tai kunnantalon palvelupisteen palveluneuvojalle ma-pe klo 9-11 tai 11:45-15 välisenä aikana TAI
 - toimitetaan sähköisenä liitteenä joko hakulomakkeen yhteydessä tai salattuna sähköpostina, jolloin kunta tarkistaa tiedon ja tuhoaa liitteen välittömästi tarkistuksen jälkeen tietosuojasysteemiä.
- Omaishoitotosopimuksen voimassaolo merkitään erilliseen dokumenttiin, joka on osa tässä prosessissa syntyvää henkilötietojen käsittelyä. Hakuprosessiin liittyviä henkilötietoja käsitellään voimassa olevan tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

4. Avustuksen määrä ja maksatus

- Avustus on 100 euroa kuukaudessa.
- Avustusta maksetaan omaishoitotosopimuksen voimassaolon ajalta.
- Vuonna 2025 avustus maksetaan kertaluontoisesti tammi-marraskuun osalta, eli enintään 1.100 euroa hakijaa kohti.
- Avustus on veronalaista tuloa (etuutta).
- Päätöksen avustuksen myöntämisestä tekee sivistystoimenjohtaja viranhaltijapäätöksenä.
- Maksatus kaikille hakijoille samanaikaisesti hakuajan päätyttyä ja hakudokumenttien tarkistuksen jälkeen, kun viranhaltijapäätös on lainvoimainen.

Hakulomakeluonnos on oheismateriaalina.

Esittelijä

Vs. sivistystoimenjohtaja Kinnunen Petteri

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta

1) päättää vuoden 2025 osalta omaishoitajien virkistysavustuksen hakuperusteiksi ja hakuprosessin yksityiskohdiksi edellä mainitut asiat, ja
2) valtuuttaa hyvinvointikoordinaattorin / sivistystoimenjohtajan tekemään mahdollisesti esiin nousevia, käytännön toteutuksen kannalta oleellisia muutoksia toimintamalliin prosessin sujuvan läpiviennin varmistamiseksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin. Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.